

CHEMICKÁ OLYMPIÁDA

58. ročník, školský rok 2021/2022

Kategória C

Domáce kolo

**RIEŠENIE A HODNOTENIE
TEORETICKÝCH ÚLOH**

RIEŠENIE A HODNOTENIE ÚLOH Z ANORGANICKEJ, VŠEOBECNEJ A ORGANICKEJ CHÉMIE

Chemická olympiáda – kategória C – 58. ročník – školský rok 2021/2022

Domáce kolo

Anna Drozdíková, Jarmila Kmeťová, Lenka Kramarová

Maximálne 60 bodov (b)

Riešenie úlohy 1 (20 b.)

1.1 protolytické chemické reakcie **0,25 b.**

1.2 a) Konjugovaný pár (A): HCN/CN⁻ **0,5 b.**

Konjugovaný pár (B): SO₄²⁻/ HSO₄⁻ **0,5 b.**

b) Reaktanty: kyanovodík (kyselina kyanovodíková), síranový anión
0,5 b.

Produkty: kyanidový anión, hydrogensíranový anión **0,5 b.**

c)

	Vzorec
Kyselina	HCN
Zásada	SO ₄ ²⁻
Konjugovaná zásada	CN ⁻
Konjugovaná kyselina	HSO ₄ ⁻

po 0,25 b.

spolu max. 1 b.

1.3

a) H₂CO₃

b) H₃O⁺

c) HCl

d) HSO₄⁻

e) HBr

f) H₂CO₃

po 0,25 b.

spolu max. 1,5 b.

1.4

a) HNO₂(aq) + H₂O(l) ↔ H₃O⁺(aq) + NO₂⁻(aq) **0,5 b.**

b) $K_a = \frac{[H_3O^+][NO_2^-]}{[HNO_2]}$ **1 b.**

1.5 a); d)

po 0,25 b. za každé správne označenie aj správne
neoznačenie **spolu max. 1,25 b.**

1.6

a) silnejšia

b) HSO_3^- c) H_2SO_3 d) HS^- e) H_2SO_3 po 0,25 b. za každý správny výber **spolu max. 1,25 b.****1.7**

a) neutrálny

b) kyslý

c) zásaditý po 0,25 b. za každé správne doplnenie **spolu max. 0,75 b.****1.8**

$$K_w = [\text{H}_3\text{O}^+] [\text{OH}^-] = 1 \cdot 10^{-14} \quad 0,5 \text{ b.}$$

$$\frac{K_w}{[\text{OH}^-]} = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+] [\text{OH}^-]}{[\text{OH}^-]} = \frac{1 \cdot 10^{-14}}{[\text{OH}^-]}$$

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = \frac{1 \cdot 10^{-14}}{[\text{OH}^-]} \quad 0,5 \text{ b.}$$

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = \frac{1 \cdot 10^{-14}}{[5 \cdot 10^{-12}]} = 2 \cdot 10^{-3} \text{ M} \quad 0,5 \text{ b.} \quad \text{spolu max. 1,5 b.}$$

1.9

a) Z (zásaditý)

b) K (kyslý)

c) K (kyslý)

d) Z (zásaditý) po 0,5 b. **spolu max. 2 b.****1.10**a) $[\text{OH}^-] = 1 \cdot 10^{-6} \text{ M}$ b) $[\text{OH}^-] = 2,38 \cdot 10^{-7} \text{ M}$ c) $[\text{OH}^-] = 2 \cdot 10^{-8} \text{ M}$ d) $[\text{OH}^-] = 2,5 \cdot 10^{-6} \text{ M}$ po 0,5 b. **spolu max. 2 b.****1.11**

a) kyslé

b) neutrálne

c) zásadité po 0,25 b. za každé správne doplnenie **spolu max. 0,75 b.**

1.12 $\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+] = -\log[1,7 \cdot 10^{-3}] = 2,77$ **1 b.**

1.13 $K_w = [\text{H}_3\text{O}^+][\text{OH}^-] = 1 \cdot 10^{-14}$ 0,25 b.

$$\frac{K_w}{[\text{OH}^-]} = \frac{[\text{H}_3\text{O}^+][\text{OH}^-]}{[\text{OH}^-]} = \frac{1 \cdot 10^{-14}}{[\text{OH}^-]}$$
 0,25 b.

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = \frac{1 \cdot 10^{-14}}{[3,7 \cdot 10^{-12}]} = 2 \cdot 10^{-3} \text{ M}$$
 0,25 b.

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = \frac{1 \cdot 10^{-14}}{[3,7 \cdot 10^{-3}]} = 2,7 \cdot 10^{-12} \text{ M}$$
 0,5 b.

$$\text{pH} = -\log[\text{H}_3\text{O}^+] = -\log[2,7 \cdot 10^{-12}] = 11,57$$
 0,5 b. **spolu max. 1,75 b.**

1.14 $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-\text{pH}} = 10^{-7,5}$ 0,5 b.

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 3,16 \cdot 10^{-8}$$
 0,5 b. **spolu max. 1 b.**

1.15 $\text{pH} + \text{pOH} = 14$

$$\text{pOH} = 14 - \text{pH} = 14 - 3,5 = 10,5$$
 0,5 b.

Riešenie úlohy 2 (14,5 b.)

2.1 a) hydrid lítny, b) sulfán, c) fluorovodík, d) tetrahydridoboritan sodný.

po 0,25 b. **spolu max. 1 b.**

2.2 a) CaH_2 b) PbH_4 , c) HCN , d) PH_3 . po 0,25 b. **spolu max. 1 b.**

2.3 a) NH_3 : N(-III), H(+I),

b) KH : K(+I), H(-I),

c) $\text{Li}[\text{AlH}_4]$: Li(+I), Al(+III), H(-I),

d) CH_4 : C(-IV), H(+I).

po 0,25 b. **spolu max. 1 b.**

2.4 ľahký vodík - prócium $A = 1$,

ťažký vodík - deutérium $A = 2$,

rádioaktívny vodík – trícium $A = 3$. po 0,5 b.

spolu max. 1,5 b.

2.5 b, c, d. po 0,25 b. za správny výber, aj správne neoznačenie

spolu max. 1 b.

2.6 a) $\text{Ca} + 2 \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{H}_2$

b) $\text{Ag}_2\text{S} + \text{H}_2 \rightarrow 2 \text{Ag} + \text{H}_2\text{S}$

c) neprebieha

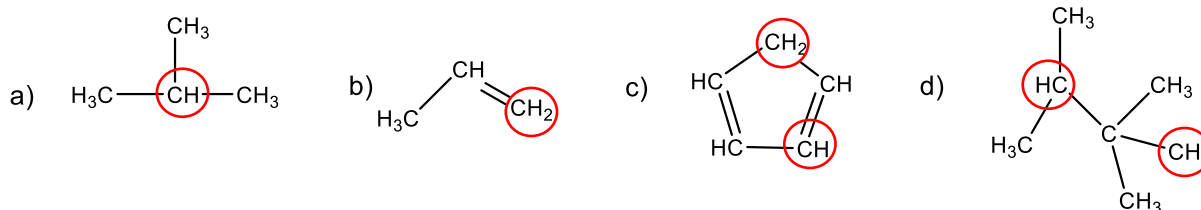
- d) $\text{CO} + 2 \text{H}_2 \rightarrow \text{CH}_3\text{OH}$ po 1 b. **spolu max. 4 b.**
- 2.7 a) $\text{CaH}_2 + 2 \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Ca(OH)}_2 + 2 \text{H}_2$
 b) $2 \text{Na} + 2 \text{H}_2\text{O} \rightarrow 2 \text{NaOH} + \text{H}_2$
 c) $3 \text{Fe} + 4 \text{H}_2\text{O(g)} \rightarrow \text{Fe}_3\text{O}_4 + 4 \text{H}_2$
 d) $\text{Zn} + 2 \text{NaOH} + 2 \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Na}_2[\text{Zn(OH)}_4] + \text{H}_2$ po 1 b. **spolu max. 4 b.**
- 2.8 a) $\text{CH}_4 \text{ (t}^\circ\text{C)} \rightarrow \text{C} + 2 \text{H}_2$
 b) $\text{CH}_4 + \text{H}_2\text{O(g)} \rightarrow \text{CO} + 3 \text{H}_2$
 c) $\text{C} + \text{H}_2\text{O(g)} \rightarrow \text{CO} + \text{H}_2$ po 1 b. **spolu max. 3 b.**
- 2.9 Významné redukčné činidlo, na syntézu amoniaku, v organickej syntéze, hydrogenácia v chemickom, farmaceutickom a potravinárskom priemysle, palivo, v metalurgii na získavanie ťažko vyredukovateľných kovov, pri zvaraní a tavení kovov. **1 b.**
- 2.10 Iónové hydridy, kovalentné hydridy, kovové hydridy, hydridy prechodného typu. po 0,25 b. **spolu max. 1 b.**
- 2.11 CHR: $\text{Mg} + \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{MgSO}_4 + \text{H}_2$ 0,5 b.
 $n(\text{H}_2) = n(\text{H}_2\text{SO}_4) = m(\text{H}_2\text{SO}_4) / M(\text{H}_2\text{SO}_4) = w \cdot m \text{ (roztoku } \text{H}_2\text{SO}_4) / M(\text{H}_2\text{SO}_4)$
 $= 0,25 \cdot 40 / 98,078 = 0,102 \text{ mol}$ 0,5 b.
 $m(\text{H}_2) = n(\text{H}_2) \cdot M(\text{H}_2) = 0,102 \cdot 2,016 = 0,21 \text{ g}$ 0,5 b.
spolu max. 1,5 b.

Riešenie úlohy 3 (20 b)

3.1 štyrmi

0,25 b.

3.2

Za každú správne opravenú chybu po 0,25 b.

spolu max. 1,5 b.

3.3

- a) 2-metylpropán,
 b) propén,

c) cyklopent-1,3-dién,

d) 2,2,3-trimetylbután   za každý správny názov po 0,25 b.   **spolu max. 1 b.**

3.4

a, c, e   za každé správne označenie, aj správne neoznačenie po 0,25 b.
spolu max. 1,25 b.

3.5

primárne – 1, 5, 6, 8

sekundárne – 3, 4, 7

terciárne – nie sú

kvartérne – 2   za každý správne zaradený uhlík po 0,25 b.   **spolu max. 2 b.**

3.6

d   za každé správne označenie, aj správne neoznačenie po 0,25 b.
spolu max. 1 b.

3.7

nasýtený – a, b, c, d, e, f, j, l

nenasýtený – g, h, i, k

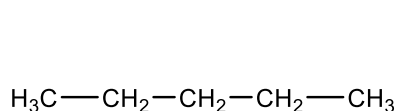
acyklický alifatický – a, d, f, h, i, j, k, l

cyklický – b, c, e, g   za každé správne zaradenie po 0,25 b.
spolu max. 6 b.

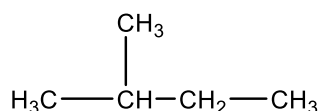
3.8

Sumárny vzorec C₅H₁₂   0,5 b.

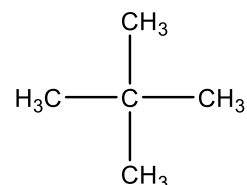
Konštitučné izoméry

pentán

2-metylbután

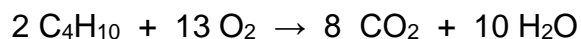

2,2-dimetylpropán

po 0,5 b. za vzorec a názov

spolu max. 2 b.

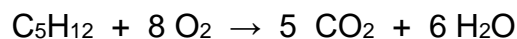
3.9

0,5 b. za rovnicu + 0,5 b za koeficienty

spolu max. 1 b.

3.10

0,5 b.

$$\rho = \frac{m}{V} \Rightarrow m(\text{pentan}) = \rho(\text{pentan}) \cdot V(\text{pentan}) = 0,626 \text{ g} \cdot \text{cm}^{-3} \cdot 100 \text{ cm}^3 = 62,6 \text{ g} \quad 1 \text{ b.}$$

$$n(\text{pentan}) = \frac{m(\text{pentan})}{M(\text{pentan})} = \frac{62,6 \text{ g}}{72,15 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}} = 0,868 \text{ mol} \quad 1 \text{ b.}$$

$$n(\text{kyslík}) = 8 \cdot n(\text{pentan}) = 6,94 \text{ mol} \quad 0,5 \text{ b.}$$

$$n = \frac{V}{V_M} \Rightarrow V(\text{kyslík}) = n(\text{kyslík}) \cdot V_M = 6,94 \text{ mol} \cdot 22,4 \text{ dm}^3 \cdot \text{mol}^{-1} = 155 \text{ dm}^3 \quad 1 \text{ b.}$$

spolu max. 4 b.

Autori: PaedDr. Anna Drozdíková, PhD. (vedúca autorského kolektívu), doc. RNDr.

Jarmila Kmeťová, PhD., Mgr. Lenka Kramarová

Recenzenti: PaedDr. Dana Kucharová, PhD., prof. RNDr. Vladimír Zelenák, DrSc.

Redakčná úprava: PaedDr. Anna Drozdíková, PhD.

Slovenská komisia Chemickej olympiády

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2021